



LIIKKUVA KOULU

skolan i rörelse

Liikkuva koulu -ohjelma kuntayhteistyön näkökulmasta

Tapio Kuure

14.6.2017

1. Johdanto

Tämän selvityksen tavoitteena on tehdä tilannekatsaus Liikkuva koulu -ohjelman tämän hetkisestä vaiheesta erityisesti paikallisen yhteistyön kehittymisen näkökulmasta. Arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten ohjelma etenee maan hallituksen tavoitelinjauksesta eri tahojen yhteistyöhön. Ohjelmahan on rakentunut alusta pitäen näkemykselle siitä, että oppilaiden liikunnan lisääminen on kaikkien yhteinen asia, minkä toteuttaminen vaatii yhteistyötä. Yksin tekemisen aika on ohi, kuten asia ilmaistaan kouluissa ja kunnissa.

Aineistona tässä selvityksessä käytetään Liikkuva koulu -ohjelman koordinaattoreiden haastatteluja, joita tehtiin 25 paikkakunnalla yhteensä 30 koordinaattorille. Haastattelut olivat kvalitatiivisia kenttähaastatteluja, jotka kestivät vajaasta tunnista runsaaseen tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin ja purettiin referaattitasolla tekstiksi.

Haastattelun kulku sujui käytännössä siten, että haastateltava sai tehtäväkseen piirtää toimijakartan ja joissain tapauksissa myös toimintamallin omasta kunnastaan. Toimijakartan pohjalta käytiin keskustelua, jossa teemoina olivat yhteistyötä auttavat asiat kunnassa, yhteistyötä vaikeuttavat asiat kunnassa, koordinaattorin rooli ja toimintavaltuudet sekä suhteet Liikkuva koulu -ohjelman ohjaukseen ja aluehallintoviranomaiseen.

Haastatteluun kuului myös strukturoitu osuus, jossa arvioitiin ohjelmasta vuonna 2014 tehdyn SWOT-analyysin tulosten pohjalta nykyistä tilannetta. Lopuksi käytiin läpi Liikkuvaa koulua ohjelmatasolla koskevia kysymyksiä, joissa haluttiin selventää ohjelman ydinkysymyksiä, kehittämistarpeita ja tulevaisuutta. Kaikissa haastattelu-tilanteissa ei käyty yllä mainittuja kysymyksiä läpi systemaattisesti vaan teemat tulivat esille muuten keskustelussa. Haastateltavat tukivat keskustelua omilla materiaaleillaan, joita he esittelivät haastattelutilanteessa. Tämän selvityksen rakenne vastaa teemahaastattelun kulkua pääpiirteissään.

Selvityksen tuloksia arvioitaessa on hyvä pitää mielessä, että kysymyksessä on ohjelman koordinaattoreiden näkemykset tilanteesta paikan päällä siellä missä ohjelmaa toteutetaan. Oman arvioni mukaan koordinaattoreilla on hyvä ja monipuolinen kokonaisnäkemys ohjelman toimivuudesta, joten aineisto on siinä suhteessa laadukas. Haastateltavat koordinaattorit olivat eri puolilta maata edustaen hyvin erilaisia kuntia ja hyvin erilaisista positioista käsin, joten saatu materiaali tarjoaa valtakunnallisesti monipuolisen kuvan Liikkuva koulu -ohjelman tämänhetkisestä tilanteesta.

2. Liikkuva koulu -koordinaattorin asema ja rooli

Liikkuva koulu -ohjelman koordinaattoreiden rekrytointi on onnistunut haastatteluaineiston perusteella erittäin hyvin. Koordinaattorit ovat vahvasti sitoutuneet ohjelman toimeenpanoon ja kehittämiseen ja heidän ammatillinen koulutustasonsa on korkealla tasolla. Koordinaattoreiden koulutustausta, ammatti ja asema sivistystoimen ja liikunnan toimialalla vaihtelee huomattavasti, mitä he itse pitävät hyvänä asiana. He ovat sijoittuneet joko sivistystoimeen tai liikuntatoimeen. Niillä paikkakunnilla, joissa on kaksi koordinaattoria, toinen on yleensä sijoittunut sivistystoimeen ja toinen liikuntatoimeen, jolloin synergiaedut näiden kahden toimialan välillä on mahdollista hyödyntää erinomaisesti.

Koordinaattoreiden asema kuntaorganisaation hierarkiassa vaihtelee toimialajohdosta, viraston päällikkyudesta ja koulun rehtorista opettajiin ja liikunnan ohjaajiin. Osa koordinaattoreista on vakinaisessa virassa, osa määräaikaisissa hankkeissa. Osa tekee koordinaatiota päätoimisena, osa oman toimen ohella erisuuruisilla korvauksilla – yleensä vähäisillä työmäärään nähden. Asemalla kunnan hierarkiassa on ollut merkitystä ohjelmia käynnistettäessä paikallistasolla. Päällikkyys tai muu johtajuus kuntatasolla on joissakin tapauksissa johtanut siihen, että ohjelma on käynnistetty ylhäältäpäin kaikki kunnan koulut kerrallaan. Jos koordinaattori on toiminut suoritustasolla tai projektipäällikkönä, ohjelma on käynnistetty asteittain alhaalta ylöspäin. Molemmat käynnistämisen mallit ovat olleet toimivia.

Erityisesti koordinaattoreiden tapaamisissa erilaisista taustoista on huomattu olevan hyötyä, koska keskusteluissa saadaan esille useita eri näkökulmia ohjelman toimeenpanosta paikallisella tasolla.

Työhön sitoutumisen ohella koordinaattorit kokevat pystyvänsä vaikuttamaan asioihin muodollisesta asemasta riippumatta. Ainoastaan niissä tilanteissa, joissa kunnan toimialajohto ei ole sitoutunut ohjelman toimeenpanoon, koordinaattorit tuntevat vaikutusvaltansa loppuvan kunnan hallintoon ja hierarkiaan, jolloin asiat eivät etene. Nämä ovat kuitenkin haastatteluaineistossa poikkeuksia. Kysyessäni haastatelluilta koordinaattoreilta kuka kunnassa vastaa ohjelman toimeenpanosta, usein vastauksena oli että minä (tai me) tästä vastaan (tai vastaamme). Pienissä ja keskisuurissa kunnissa koordinaattori on usein Liikkuva koulu -ohjelman kasvo. Riippumatta muodollisesta asemastaan kuntaorganisaatiossa, koordinaattorit pitävät ohjelman määrittämistä hallituksen kärkihankkeeksi merkittävänä. Kärkihanke antaa heille poliittista tukea viedä asioita eteenpäin kuntaorganisaatiossa ja viestii samalla sitä, että he ovat tekemässä oikeita asioita.

Työhön sitoutumisesta, ohjelman toimeenpanon kokonaiskuvan hallinnasta ja vaikutusvallasta johtuen koordinaattoreita voikin luonnehtia Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpanoprosessin omistajaksi paikallisella tasolla. Prosessin omistajuus ei perustu asemaan hierarkiassa vaan näkemykseen ohjelman toimeenpanon kokonaisuudesta. Omistajuus perustuu koordinaatiotehtävissä kehittyneeseen verkostoitumiseen.

Asemastaan johtuen koordinaattorit kokevatkin voimakasta tarvetta vertaistukeen. He kokevat saaneensa paljon sekä ohjelman omasta valtakunnallisesta koulutuksesta ja yhteisistä tapaamisista, että alueellisesta yhteistyöstä muiden koordinaattoreiden kanssa. Molemmilla tasoilla kehittyvä verkostoituminen on arvioni mukaan yksi ohjelman toimeenpanon onnistumisen menestystekijä.

- ollaan primus moottoreita, ilman meitä ei olisi X:n kaupungin Liikkuvaa koulua
- ihan merkityksellinen tää työmme on ollut
- olemme panostaneet henkisesti ja ollaan sitoutuneita
- kivaa on ollut, tunne siitä että nyt on hyvä juttu menossa
- avannut mahdollisuuksia edistää kuntamme nuoren liikkumista, vaikuttanut hienosti omaan työhön
- yritän olla vahvasti innostaja ja sitten mahdollistaja

- työ on todella lähellä sydäntä, mikä lähtee omasta ammattitaustasta ja opiskelutaustasta, ja kun näkee sitä potentiaalia
- asioiden vieni kuitenkin lähelle opettajan työpäivän kiireitä on kuitenkin hienovaraisista, että ei lisää opettajien paineita ja ahdistusta
- olen ollut iloinen työstä ja siitä että olen voinut sitä tehdä koordinaattorina

- meillä on autonominen kulttuuri kouluilla; viestintämme pitää olla pitkäjänteistä eikä päivittäistä reagointia ja roiskimistani ja koulujen häiritsemistä
- en voi olla mikään markkinapelle, joka tuo aina uusia asioita vaan johtamisen ja viestinnän tulee perustua pitkäjänteisyyteen

- keskustelemme asioista linjajohdon kanssa, joka luottaa tekemisiimme
- varmastikin on niin, että tehtäväni on olla kunnan hallinnon ja koulujen välillä koordinoimassa ja ohjaamassa ja editoimassa sitä informaatioähkyä, mitä koulut joutuvat kohtaamaan

- minä olen varmaan se verkonkutoja, hallinnon puolelta se hallinnollinen yhteenvetäjä ja mahdollistaja, eli mahdollistan kentälle työn tekemisen; minusta tämä hallinto pitää tehdä täällä ja mahdollistaa kentälle keskittymisen itse toimintaan
- kentällä lapset, nuoret ja opettajat ovat asiantuntijat, minä hallinnon puolelta vedän yhteen ja mahdollistan sen, että saadaan hankerahaa

- hankkeen kautta minulla on vaikutusvaltaa ohjelman toteuttamisessa; itse pidän kiinni budjetista ja taloudesta ja koordinoin kuluja
- kyllä me tästä X:n kaupungin toiminnasta ollaan otettu aika tavalla vastuu itse, vaikka ne suuntaviivat on tietysti luotu yhteisesti jo aikaisemmin
- meillä on koordinaattoreina aika paljon valtuuksia, meillä on johdon luotto

3. Yhteistyökartat- ja mallit erilaisissa kunnissa

Koordinaattorien haastattelut käynnistyivät siten, että haastateltavat saivat piirtää aluksi toimijakartan ja määrittää sen avulla paikallista yhteistyöverkosta. Osa toimijakartoista oli valmiina PowerPoint-esityksinä paikallisia esittelyjä varten. Kaiken kaikkiaan toimijakarttoja kertyi 27 kappaletta, mukaan luettuna myös mallituksia, joissa kuvattiin toimeenpanoprosesseja. Esitän seuraavissa toimijakarttojen pohjalta kuusi eri hahmotelmaa paikallisista verkostoista. Ensimmäisessä kuviossa esitän pelkistetyin toimijakarttamallin, sen jälkeen oppilaskeskeisen mallin ja sen jälkeen kolme koordinaatiokeskeistä toimijakarttaa kunnan koon mukaan jaoteltuna. Lopuksi esitän organisaatiokeskeisen toimijakartan.

3.1. Paikallisen yhteistyöverkoston ytimenä sivistystoimi ja liikuntatoimi

Kunnan hallinto- ja palvelujärjestelmää kuvaavat käsitteet vaihtelevat eri kunnissa eli puhutaan opetuspalveluista ja liikuntapalveluista tai toimialoista. Myös hallintokunta on tuttu käsite, mutta se ei ole enää organisaatiouudistusten jälkeen juurikaan käytössä.

Liikkuva koulu -ohjelman paikallisen toiminnan ytimen muodostaa koulutoimen ja liikunnan yhteistyö. Tästä on poikkeuksia kunnan tilanteesta riippuen. Joissakin, tosin harvoissa, kunnissa nuorisotoimi on liikuntatoimen sijaan aktiivisessa roolissa. Taustalla on tällöin kunnan liikuntatoimen heikot resurssit tai liikuntatoimen strategia, jonka painopiste voi olla huippu-urheilussa.

Hyvin toimivissa kuntakohtaisissa malleissa sivistystoimen ja liikuntatoimen toimialajohto on sitoutunut Liikkuva koulu -ohjelmaan, mikä helpottaa huomattavasti työtä operatiivisella tasolla kouluissa.

Kansalaisjärjestötasolla liikunnan aluejärjestöt ovat merkittävä toimija kouluttajana, kun taas seurata puolestaan toimivat koulutasolla. Liikunnan aluejärjestötason rooli voi olla ainoastaan poikkeustilanteessa heikko.



KUVIO 1. Pelkistetty yhteistoimintakartta kuntatasolla Liikkuva koulu-ohjelmassa

Kuviossa 1 esitetään toimijaverkoston pelkistetty malli, eli ne toimijat, jotka esitettiin lähes kaikissa haastateltavien piirtämässä toimijakartoissa. Useimmissa kartoissa toimijoita esitettiin huomattavasti enemmän kuitenkin siten, että ne ovat sijoitettavissa yllä hahmotettuun peruskuvioon.

3.1. Paikallisen yhteistyöverkoston ytimenä sivistystoimi ja liikuntatoimi

Samalla kun kuntaorganisaatio on alettu ymmärtää yhä enemmän palveluja tuottavana organisaationa, jonka asiakkaita ovat kuntalaiset, työn tekemisen lähtökohdaksi on asetettu asiakas. Koulussa asiakkaita ovat oppilaat ja opetusmenetelmissä on alettu suosia oppilaskeskeisiä menetelmiä katederiopetuksen rinnalla. Seuraavassa kuviossa Liikkuva koulu -ohjelman toimijakartta on hahmoteltu oppilaasta käsin katsottuna. Pohjana on käytetty Espoon koordinaattori Petri Strandenin piirtämää toimijakarttaa. Stranden sai valmistautuessaan haastatteluun piirrettäväksi toimijakartan, jonka hän teki edeltä käsin ennen haastattelua, joten kartta on muita vastaavia karttoja yksityiskohtaisempi.



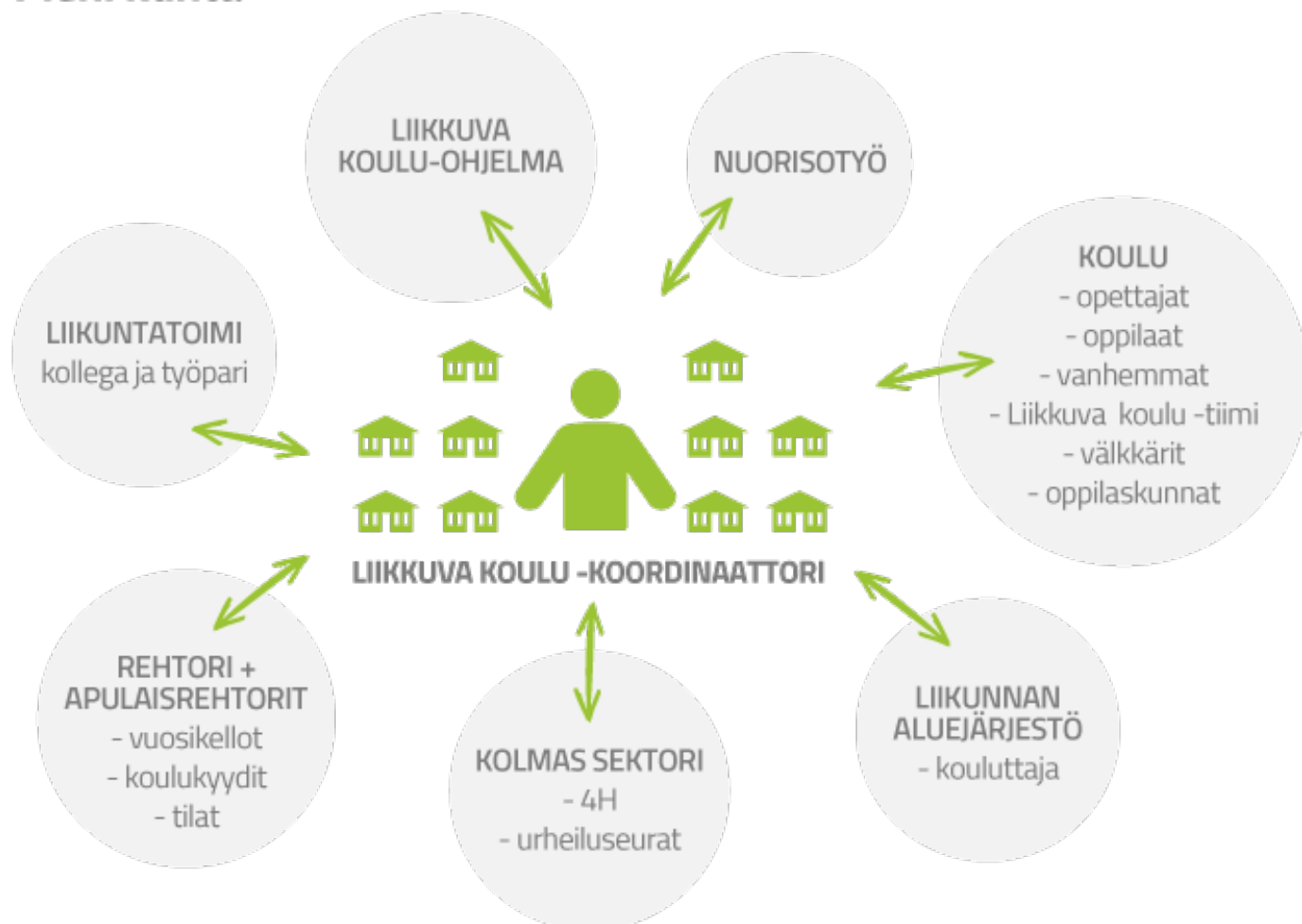
Kuvio 2. Oppilaskeskeinen toimijakartta

Kuviossa 2 tulee hyvin esille myös muissa koordinaattoreiden haastatteluissa mainitut toimijat, joiden kanssa Liikkuvan koulun koordinaattorit ovat tekemisissä. Toimijoita on paljon, joten niitä on ryhmiteltävä tavalla tai toisella ohjelmaa toimeenpantaessa. Kunnan koosta riippumatta kuviossa esitetyt toimijat ja toimintaympäristöt ovat mukana ohjelmaa toimeenpantaessa.

3.3. Koordinaattorikeskeinen toimijakartta

Koordinaattorikeskeiset toimijakartat on mahdollista jakaa kunnan koon mukaan, koska kuntakoko määrittää hierarkioiden määrää toimeenpanossa. Pienessä kunnassa koordinaattori voi toimia suoraan koulujen kanssa, mutta mitä suurempi kunta on, sitä enemmän joudutaan rakentamaan välillisiä verkostoja ohjelman toimeenpanoa varten.

Pieni kunta



Kuvio 3. Koordinaattorikeskeinen toimijakartta, pieni kunta

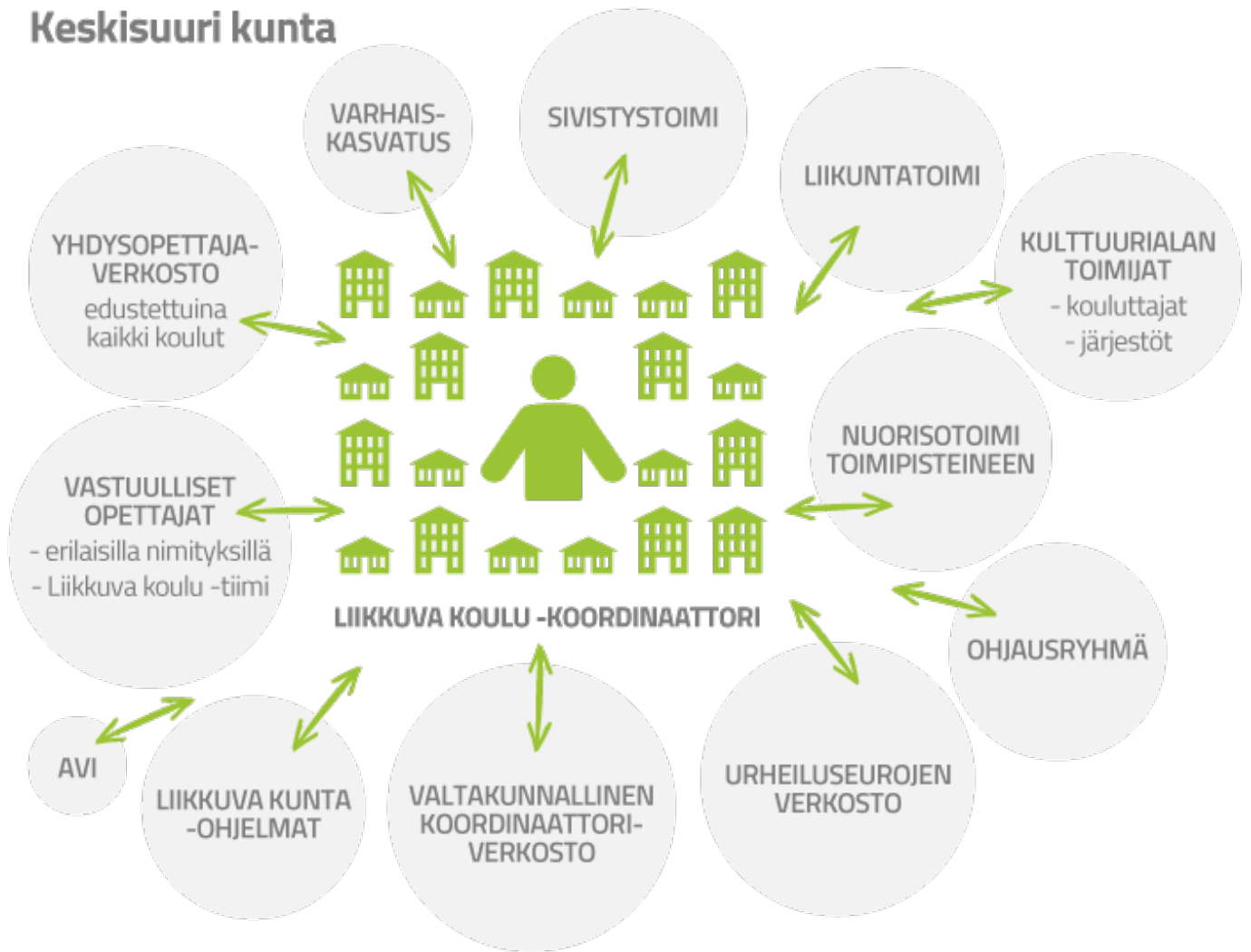
Koulujen määrä kunnassa alle tai yli 10 koulua.

Pienessä kunnassa koordinaattori toimii sekä strategisella tasolla että kouluissa. Pienessä kunnassa toimialat on lisäksi sijoitettu usein samaan toimipisteeseen, joten päivittäinen kommunikointi muiden toimialojen kanssa on helppoa ja luontevaa.

Kunnan koosta riippumatta kunnan johdon tuki työlle on tärkeää. Kunnan koko ei myöskään ratkaise koordinaattorin käytössä olevia aikaresursseja. Pienessäkin kunnassa koordinaattori voi olla kokopäiväinen esim. hankerahoituksella.

Liikkuva koulu -ohjelman tarjoama tuki (viestintä ja muu materiaali) sekä muiden koordinaattoreiden vertaistuki koetaan välttämättömänä sekä alueellisesti että valtakunnallisesti.

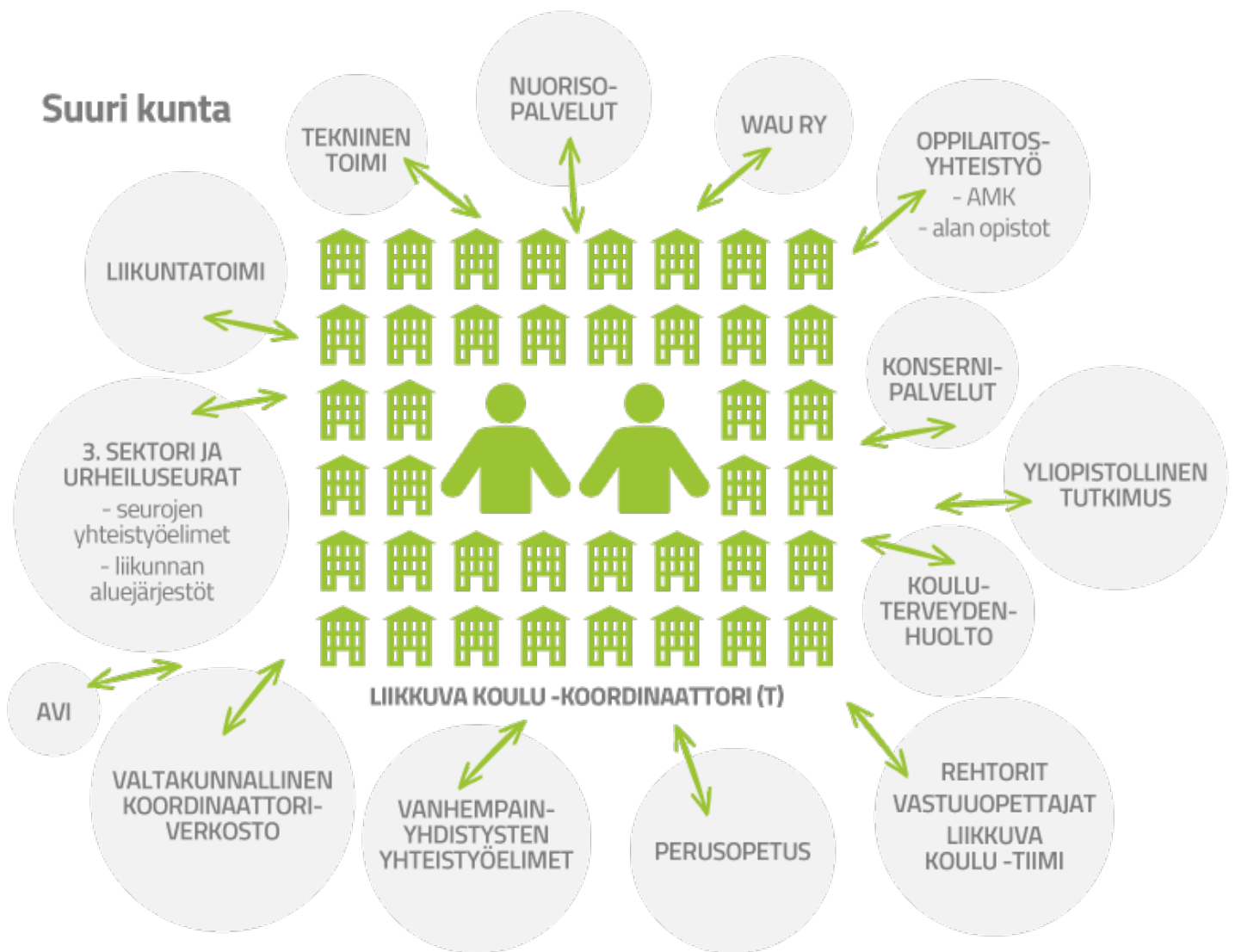
Keskisuuri kunta



Kuvio 4. Koordinaattorikeskeinen toimijakartta, keskisuuri kunta

Koulujen määrä kunnassa 20-25.

Keskisuuressa kunnassa koordinaattorin toiminta painottuu enemmän strategiselle tasolle. Kunnan koko vaatii koordinaattorin ja koulujen välille välittävät verkostot, kuten yhdysopettajien verkostot ja urheiluseurojen verkostot. Yhteydet kunnan ja alueen muihin hankkeisiin ja ohjelmiin ovat osa kokonaisuutta.



Kuvio 5. Koordinaattorikeskeinen toimijakartta, suuri kunta

Koulujen määrä kunnassa yli 40.

Suurissa kaupungeissa koordinaattoreita voi olla kaksi-kolme tai yksi koordinaattori vastaa ohjelman toimeenpanon kokonaisuudesta ja hänen apulaisinaan toimii koordinaattoreita koulutasolla. Kahden koordinaattorin ratkaisussa optimitilanne on se, jossa toinen koordinaattoreista tuntee sivistystoimen, toinen liikuntatoimen. Näin molemmilla on omasta puolestaan toimintakykyiset verkostot ja molemmat voivat legitiimisti liikkua toimialueellaan.

4. Toimijakuvaus perinteisenä linjaorganisaationa

Koordinaattoreiden hahmottamat organisaatiokeskeiset toimijakartat kuvaavat yleensä linjaorganisaatiota eri tasoihin. Mitä suurempi kunta, sitä enemmän tasoja on.

Kunnan koosta riippumatta Liikkuva koulu -toiminta on organisoitu periaatteessa saman kaavan mukaan. Aina kuitenkin kaikki kuviossa 6 esitetyt tasot eivät todellisuudessa ole toimintakykyisiä esimerkiksi resurssien puutteen takia.

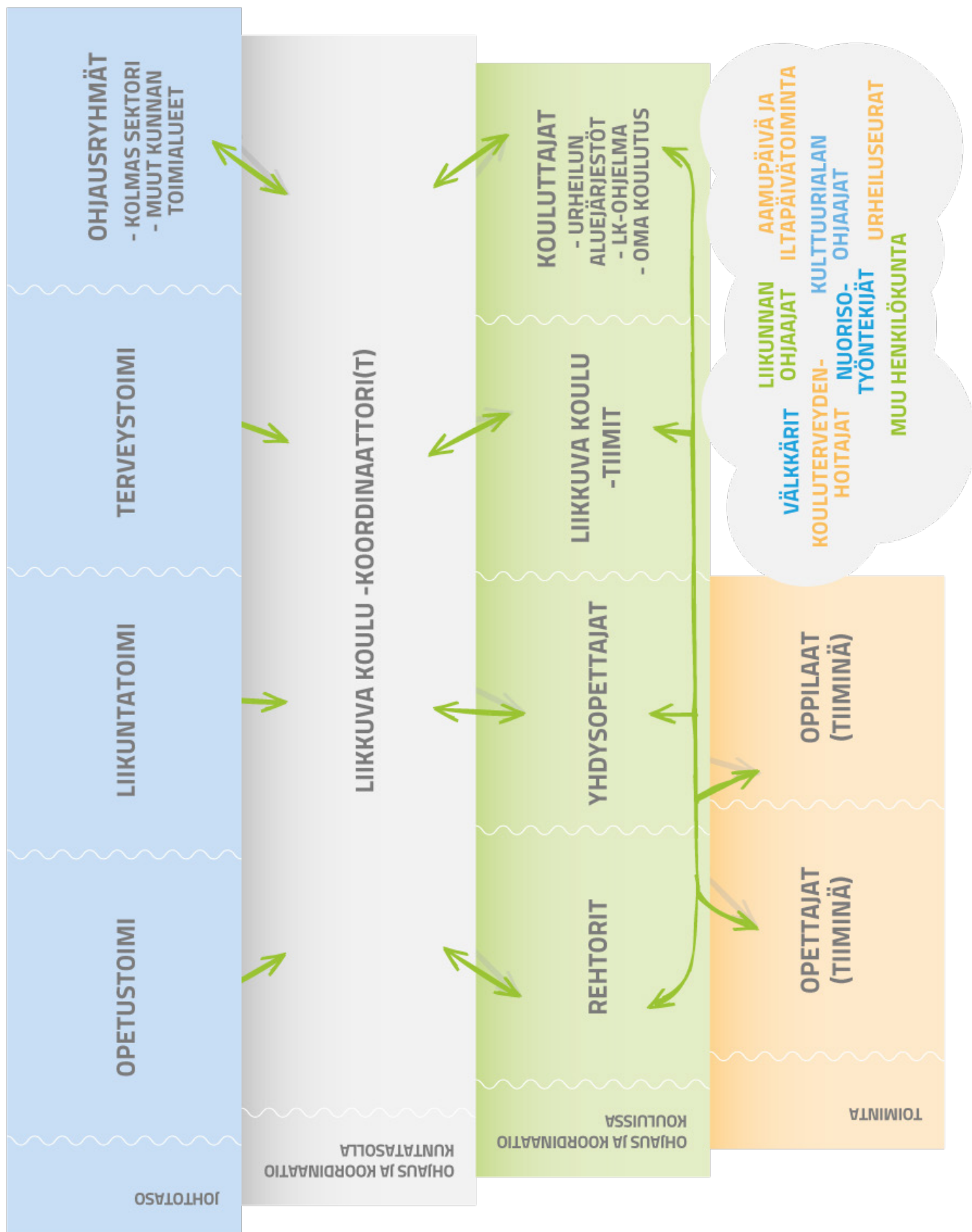
Ylimpänä hierarkiassa ovat kunnan keskeiset toimialat. Toiminnan tehokkuuden näkökulmasta toimialajohdon mukana oleminen joko suoraan ohjausryhmässä tai sen välittömänä tukena on oleellista, koska muuten ohjelman toimeenpanossa tarvittavaa monialaista yhteistyötä on vaikea vakiinnuttaa kuntaorganisaatioon.

Ohjausryhmään on yleensä koottu keskeiset relevantteiksi katsotut toimijat mukaan lukien kolmas sektori. Liikkuvan koulun koordinaattorin asema on sikäli merkittävä ohjausryhmässä, että hän yleensä esittelee asiat.

Toimeenpanossa koulutasolla ratkaisevassa asemassa ovat rehtorit, jotka tekevät toiminnan kouluilla mahdolliseksi ja tukevat toimeenpanevaa henkilökuntaa sekä luovat ilmapiirin.

Koordinaattorit yhdistävät eri toimijat toisiinsa koordinoimalla. Heidän vaikutusvaltansa ei perustu hierarkiaan vaan näkemykseen prosessin kokonaisuudesta.

Kuvio 6. Organisaatiokeskeinen toimijakartta



5. Miten Liikkuva koulu -ohjelma pannaan toimeen paikallistasolla

”Yksin tekemisen aika on ohi.”

Yleensä Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpanoa kunnassa ei rakenneta tyhjän päälle, vaan taustalla on oppilaiden liikuntaan liittyviä verkostoja ja aikaisempia organisaatorakenteita. Aikaisempien rakenteiden ja kokemusten pohjalta muokataan verkostoa Liikkuvan koulun näkökulmasta toimivammaksi.

Aikajanalla kuvattuna yksittäinen koordinaattori saattoi haastattelussa kuvata ensin taustat kunnassa, kuten aikaisemmat hankkeet erilaisilla rahoituksilla. Liikkuvan koulun aikajanan ensimmäisessä vaiheessa kuvataan yleensä toimintaympäristön kartoitus, sen jälkeen ohjelman jalkautuminen kouluille koordinaattorivetoisesti ja sen jälkeen vastuun jakautuminen kentälle.

Prosessi kokonaisuutena kestää yleensä muutaman vuoden ja kesto vaihtelee kuntakohtaisesti. Koordinaattorit pitävätkin erittäin tärkeänä sitä, että prosessin kesto on joustava eivätkä he koe itseään prässätyiksi tiukkoihin aikatauluihin. Samoin he pitävät tärkeänä sitä, että koulujen ja kuntien itsenäiset ja omat luovat tavat toimeenpanna ohjelmaa kuuluvat Liikkuvan koulun toimintaperiaatteisiin.

Kuten aikaisemmin jo todettiin, Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpano on voitu käynnistää yhdellä kertaa ylhäältä alaspäin tai vaihteeltaisesti siten, että koulut ovat itse hakeutuneet ohjelmaan ja toimeenpanoa on koordinoitu alhaalta ylöspäin. Kunnille ja kouluille annettu itsenäisyys toimia joustavasti omien toimintamalliensa ja taustojensa pohjalta on ollut toimiva ratkaisu, ja se on vaikuttanut myönteisesti asenteisiin ohjelmaa kohtaan.

Ohjelman toimeenpanon mallittamisessa oleellista on kunnan toimialajohdon sitoutuminen ohjelman tavoitteisiin. Toimeenpanon ytimessä on tämän jälkeen ohjausryhmä, johon on koottu keskeisten toimijoiden edustajat eli toimeenpanevat virastot, rehtorit, opettajat, kolmas sektori ja Liikkuvan koulun koordinaattori, joka yleensä toimii ohjausryhmässä esittelijänä. Koordinaattori toimii myös linkkinä ohjausryhmän ja koulun välillä.

Operatiivisella tasolla kouluissa toiminta perustuu rehtorin, vastuuopettajien ja Liikkuva koulu -tiimien yhteistyöhön. Tiimien rooli on merkittävä, koska niillä estetään vastuun keskittyminen pelkästään yksittäisille opettajille. Oppilaiden osallisuutta tuetaan eri tavoin kuten välkkäriskoulutuksella ja vastuun jakamisena oppilaille eri tavoilla – ilman sisäistä intoa kehitystä ei tapahdu. Näiden apuna liikkuvaan koulupäivään voivat osallistua muut toimialat kuten nuorisotoimi ja kansalaisjärjestöt. Joissakin tapauksissa myös vanhempia on aktivoitu mukaan esimerkiksi senioritoiminnan kautta, mutta yleensä vanhempien merkitys nähdään vapaa-aikana, kodeissa esimerkkinä ja myötämielisenä suhtautumisena koulun liikunnallisiin aktiviteetteihin.

Koordinaattoreiden haastatteluissa kävi ilmi, että he noteeraavat myös kunnan urheilulle myönteisen ilmapiirin tärkeäksi tekijäksi omalle työlleen. Joillakin kunnilla on selvästikin liikuntaan ja urheiluun liittyvä myönteinen julkisuuskuva, joka elää

kuntalaisten arkipäivässä. Lisäksi on erikseen Liikkuva kunta -tyyppisiä ohjelmia ja kokonaisuuksia, joihin Liikkuva koulu -ohjelma on liitetty osana kuntalaisen elämäntapaa. Tällöin itse asiassa toteutetaan koko-kylä-kasvattaa-lapsen-periaatetta.

Käsitteellisellä tasolla Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpano on kytketty oppilaiden hyvinvointiin sekä oppimisen ja opetuksen näkökulmasta uuteen toiminnallista oppimista korostavaan opetussuunnitelmaan.

6. Yhteistyötä helpottavia tekijöitä – koordinaattoreiden kuvauksia tilanteesta (referoitua tekstiä)

Kuntajohdon tuki ja aikaisempi yhteistyö toimialojen välillä

Silloin kun ensimmäinen kausi Liikkuva koulu -ohjelmaa käynnistyi, sektoreiden välisen yhteistyön pohjana oli lastensuojelulain mukainen Lasten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2009–2013. Sen myötä oltiin jo opittu ymmärtämään sektorit ylittävän työn tuloksellisuus ja vaikuttavuus. Liikkuvan koulun ajoitus oli siis hyvä, koska yhteistä pohjaa oli. Lastensuojelulain myötä tuli kuvioon hyvinvoinnin näkökulma, jossa lapsi on keskiössä. Tällöin alettiin ymmärtää liikuntaviraston asema Liikkuvassa koulussa assistenttivirastona kouluvirastolle. Oli helppo löytää tästä samasta isosta tarinasta se oma tontti, jota ollaan tekemässä. Myös liikuntaviraston oli helppo nähdä oma roolinsa yhteisessä työssä lapsen hyvinvoinnin eteen. Ohjelma edisti samalla myös niitä tavoitteita, joita liikuntavirasto oli asettanut itselleen. Lapsilähtöisyydelle ja sektorit ylittävälle työlle oli valmis pohja olemassa Liikkuva koulu -ohjelman käynnistyessä.

Ohjausryhmät ja koordinaatiotyöryhmät on koottu yli sektoreiden, mikä tukee yhteistyötä. Keskeinen tekijä joissakin kunnissa on myös se, että ohjelma on ollut kunnassa keskushallinnon johtama ja alkuun panema, mikä on helpottanut yhteistyötä kunnan sisällä.

- Kaikki harrastamiseen liittyvät hankkeet ovat meillä hyvin koordinoituja. On nimetty ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmä, joiden avulla voidaan koordinoida ja sisältöosaamista riittää.

- Näkyvissä tilaisuuksissamme on kaupunginjohtaja aina paikalla, poliittinen ja kunnan päättäjätaso pitää olla aina paikalla.

Hallituksen kärkihankkeen merkitys

Kärkihankkeella on ehdottomasti merkitystä ja sitä pitää jatkaa. Kyseessä on yhteinen kollektiivisen tason näkemys Suomen maassa liittyen lasten ja nuorten liikuntaan. Ohjelma tiedetään ja herättää huomiota, kun todetaan, että se on mukana hallitusohjelmassa.

Kärkihanke antaa kaikupohjaa todella hyvin ja vahvistaa koordinaattoreiden omaa ääntä monissa työryhmissä, joihin koordinaattori osallistuu esimerkiksi liikunnan edustajana pienestä virastosta käsin suurten virastojen kanssa. Kenttätasolla ohjelma-retoriikalla on merkitystä verrattuna hankkeeseen ja projektiin, ja sen myötä myös kärkihanke tuo kenttätasolla lisää uskottavuutta.

- Se on tehnyt tästä meidänkin nysväämisestä kokoansa suurempaa.

- Kärkihanke tuo myös kenttätasolla lisää uskottavuutta; asioita voi viedä eteenpäin helpommin eikä tarvitse perustella niin paljon omaa olemassaoloaan.

Liikkuvan koulun suhde uuteen opetussuunnitelmaan

Opettajien motivointi on uuden opetussuunnitelman myötä helppoa, koska Liikkuva koulu on niin selkeä osa uutta OPS:ia. Ohjelma on jalostunut ja syventynyt, mikä on auttanut opettajia näkemään sen myös opetuksen ja oppimisen näkökulmasta; nähdään ohjelman hyvin voimakas kytkeytyminen OPS:iin. Liikkuva koulu -ohjelmaa pidetään toiminnallisen oppimisen ajattelutavaltaan uuden opetussuunnitelman edelläkävijänä, jolloin sitä pidetään jo tuttuuna tapana ajatella.

- *Mehän ollaan tehty tätä jo Liikkuvassa koulussa.*
- *Uusi OPS on tässä aivan oleellinen juttu.*

Liikkuva koulu -ohjelman merkitys paikallistason toimintaan

Opetushallitus ja Liikkuva koulu -ohjelma ovat tarjonneet suhteellisen valmiita toimenpiteitä ja työkaluja toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä oman työn arviointiin. Liikkuvan koulun viestintää pidetään poikkeuksellisen onnistuneena. Valtakunnalliset koordinaatiotapaamiset ja toimialatapaamiset toimivat hyvin. Tapaamisiin on helppo motivoida opettajia paikalle ja niitä pidetään innostavina ja toimivina sisällöiltään. Vertaistuen näkökulmasta koordinaattoreiden tapaamiset ovat todella merkittäviä.

- *Valtakunnallisessa koordinaattoriverkostossa on se mielenkiintoinen ja työtä tehostava piirre, että koordinaattorit ovat hyvin erilaisessa asemassa kuntaorganisaatioissa; toiset saattavat olla pääasiassa siellä oppilaiden parissa nyrkit savessa ja toisaalta taas, niin kuin itse olen, kuntaorganisaatioissa toimialan johtavassa asemassa; siellä on rehtoreita, siellä on liikunnanohjaajia, mutta kaikilla on sama tavoite; aika makee hanke kun miettii sitä ottaen huomioon koordinaattoreiden eri positiot kuntaorganisaatioissa.*

Aluehallintoviraston suhteen tilanne on arvioitu sillä tavalla hyväksi, että virastoa on helppo lähestyä ja sieltä saa tukea resurssiasioissa. Rehtorit ottavat sinne myös suoraan yhteyttä. AVI:n kanssa tehdään joillakin paikkakunnilla paljonkin yhteistyötä ja henkilöstö on tuttua. Joillakin paikkakunnilla AVI jää etäisemmäksi ja yhteistyö jää lähinnä rahoituksen järjestämiseen.

Liikkuva koulu on antanut ohjeiden lisäksi myös resursseja. Tämä on tärkeää, koska siitä on näytettävissä suoraa hyötyä kouluille. Varsinkin ohjelman alkuvaiheessa lisäresurssien saaminen oli konkreettinen osoitus ohjelman hyödyllisyydestä.

Rahallinen tuki on ollut tärkeää oppilaidenkin näkökulmasta, koska on kyetty suunnittelemaan jotakin, joka vaatii taloudellisia resursseja ja rahaa on saatu yhteisellä suunnittelulla ja hakemisella. Oppilaat näkevät tällöin suunnittelutyönsä merkityksen. Tärkeätä on tällöin, että suunnittelun jälkeen pannaan nopeasti toimeksi, mikä ohjelman puitteissa onnistuu hyvin.

- *AVI:n rooli on ohjaajan rooli ja on mukana rahoituksen suunnittelussa; antaa vinkkejä olosuhteiden muutoksista (kuten koulupihat); me käymme dialogia AVI:n kanssa, heillä on resursseja käydä keskustelua*

Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Joissakin kunnissa liikuntatoimen ja seurojen välillä on yhteistyö pelannut vuosikymmeniä, mikä luo myös hyvää pohjaa yhteistyölle Liikkuvassa koulussa. Joskus voidaan käyttää kummeina paikallisia huippu-urheilijoita, joita käytetään esikuvina ja kasvoina alueelta.

Liikunnan aluejärjestöjen merkitys tulee hyvin esille jokaisessa haastattelussa harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta.

- Virtasen Maija (nimi muutettu) liikunnan aluejärjestössä on tärkeä yhteistyökumppani, teemme hyvin läheistä yhteistyötä; hän helpottaa paljon minun työtäni; tärkeä tyyppi, tuntee kaikki toimijat ja tuntee koko systeemin

- Minusta yhteistyö on ollut ylipäätään helppoa, mikä johtuu osaltaan siitä, että meillä on ollut Liikuntapolku jo 10 vuotta tiimeineen, johon kuuluu liikunnan aluejärjestön edustaja.

Muita huomiota yhteistyötä auttavista tekijöistä

- Vapaaehtoisuus kouluilla tulla mukaan.*
- Liikkuva koulu ei tuputa vaan antaa vapaat kädet .*
- Pomojen tuki kunnassa.*
- Urheiluseuroilla palkattuja työntekijöitä.*
- Paikkakunnan vahva liikuntakulttuuri, pyöräilykaupunki, mieletön määrä lajiseuroja.*
- Sääolosuhteet hyvät.*
- Kunnan asenneilmapiiri kaikkeen kehittämiseen hyvä.*
- Seurojen paikallinen yhteistoiminta.*
- Alueellinen yhteistoiminta muiden kuntien kanssa toimi.*

7. Yhteistyötä vaikeuttavia tekijöitä – koordinaattoreiden kuvauksia

Yhteistyötä haittaaviksi tekijöiksi koordinaattorit määrittelevät useimmiten sektoreiden välisen yhteistyön heikkouden tai kunnan ja omien resurssien puutteet. Kunnan johdon tuen puute on merkittävä puute silloin kun se tulee esille. Huomatavaa kuitenkin on, että yhteistyötä helpottavia tekijöitä määritellään enemmän kuin vaikeuttavia tekijöitä.

- *En kehtaa sanoa sitä edes ääneen, mutta tähän mennessä en ole saanut minkäänlaista tukea tai lisäresurssia tähän toimintaan.*
- *Kehittäminen tyssää kunnan hallintotasolle, joka ei ole mukana ja sitoutunut.*

Sektoreiden välisestä yhteistyöstä ja irrallisuudesta

- *Sanotaanko näin, että me tarvittaisiin parempi yhteistyö kaupungin sisällä, erityisesti mitä tulee tekniseen puoleen (liikuntatoimi, liikuntapaikat, niiden suunnittelu, kaavoitus kokonaisuudessaan kun suunnitellaan uusia alueita ja kaavoitetaan).*
- *Kun aloittelin tätä hommaa hankkeessa rahoitettuna, ihmettelin, kuinka erillisinä toisistaan toimialat saattoivat työskennellä.*
- *Edelleenkin ohjelma on ikään kuin oma saarekkeensa, mutta tilanne on parantunut parin viime vuoden aikana oleellisesti.*
- *Ekana tulee mieleen se, että me tullaan koulun ulkopuolelta; silloin viestin saaminen koulun sisään vaatii oman työnsä; viestin perille meno riippuu koulun henkilökunnasta ja rehtorista.*

Koordinaattorin omien tai kunnan resurssien pienuus

- *Nyt kun hallituksen asettama tavoite on täyttymässä, meillä alkaa olla oppilasmassaa siinä määrin, että meidän täytyy miettiä toimeenpanon organisoimista; tarpeelliseksi tulee kokopäivätoimisen koordinaattorin palkkaaminen; nykyinen tilanne työllistää otona liikaa.*
- *Me mennään tässä ohjelmassa paljon meidän kahden koordinaattorin yhteistyön kautta, ja yhdessä arvioinnissa kysyttiinkin, onko ohjelma liikaa kiinnittynyt henkilöihin ja henkilöiden varassa ja miten kävisi, jos henkilöt vaihtuisivat.*
- *Yksi ongelma meillä on kuntatalous, jonka myötä liikuntatoimi on ajettu hyvin pieneksi; siellä on vain liikunnanohjaajia uimahalleissa muutama, yksi näistä erityisryhmiä varten; liikuntatoimella ei ole resursseja Liikkuvaan kouluun panostamiseksi.*

Yksittäisiä ongelmia kuntarakenteesta johtuen

- *Kunta pinta-alaltaan iso, logistiikkaongelmia*
- *Kaupungin suuruus tuottaa päänvaivaa organisoitumisessa.*
- *Liikuntapaikkarakentaminen heikkoa, kuntaliitokset aiheuttaneet työtä*

8. Arvioita Liikkuva koulu-ohjelmasta kokonaisuutena

Haastattelut suoritettiin ns. revolverihaastattelu-tyyppisinä, siten että kysymykset luettiin suoraan ja vastaukseksi oletettiin lyhyitä ja tiiviitä kommentteja.

A. Mitkä (Liikkuvan koulun) toimenpiteet tai toimintamallit sinusta korostuvat erityisesti kerrottujen tavoitteiden edistämiseksi?

- osaamisen jakaminen, verkostomainen työskentely
- osallistaminen, osallistuminen
- mahdollisuus seurata koulukohtaisia tuloksia
- kunnan sisäinen organisoituminen
- koulupäivän rakennemuutokset
- kaikkia lapsia osallistava toteuttamiskulttuuri, mahdollisuus kuulla oppilaiden ideoita
- oppilaiden aktiivisuus laajassa mielessä, oppilas keskiössä, oppilaiden mukana olo, hyvinvointi ja liikkuvuus syntyy sitä kautta
- pyrkimys toimintakulttuurin muutokseen ja tekemisen tavan muutokseen
- yhteistyö, toiminnallinen oppiminen, osallisuus, olosuhteiden parantaminen, yhdessä tekeminen, eri hallintokuntien välinen yhteistyö
- koulujen henkilökunnan asennemuutos, henkilökunnan kouluttaminen
- toiminnallisuuden lisääminen oppitunneilla
- istumisen vähentäminen
- matala kynnys aloittaa
- yhteistoiminta koulujen välillä kuten välinekierto
- yläkoulun toimintamallit ovat korostumassa ja niiden on pakko korostua
- vertaistapaamiset ohjelmassa
- rehtori ja Liikkuva koulu -tiimin yhteistyö, johdon sitoutuminen
- opettajien kouluttaminen, toiminnalliset opetusmenetelmät

B. Miten todennäköisenä pidät Liikkuvan koulun tavoitteiden toteutumista?

- hyvin todennäköistä, erittäin todennäköistä, uskotaan kympillä
- mikäli tarkoitetaan todella aktiivista liikkumista, en usko että yläasteella päästään siihen
- tulee toteutumaan aika lailla hyvin, todennäköistä
- toteutuu ajan kanssa, tasollansa, löytää uomansa, koko ajan kehittyä, kuitenkin pitkä prosessi
- ei olla kyetty vielä saavuttamaan tavoitetta, rekisteröinti ei riitä
- rakenteita raivaamalla se onnistuu
- opettajien asennetta pitää vielä parantaa, kokeilunhalua on mutta uskallusta puuttuu
- uskon kulttuuriseen muutokseen pitkällä tähtäimellä, paperilla toteutuu varmasti 100%:sti, mutta pelkkä rekisteröityminen ei riitä
- asteikolla 7/10 arvioisin toteutuvan, tavoitteet ovat kovat

- uuden OPS:n myötä Liikkuvan koulun tavoitteet tulevat toteutumaan väkisin; fiksumat saavat sanoa, millä toteutumista mitataan sitten tarkemmin eri indikaattoreilla
- rehellisesti sanoen olin ensimmäiset kaksi vuotta aika skeptinen, mutta nyt viimeiset kaksi vuotta olen ollut hyvin toiveikas
- uskon että toteutuu, tavoitteet eivät ole utopistisia; en näe syytä, miksi ei toteutuisi

C. Mitkä Liikkuva koulun tavoitteista ovat sinusta tärkeimpiä ja miksi?

- aktiivinen arki, terveys, osallisuus, oppimisen edistäminen
- aktiivinen ja viihtyisä koulupäivä, ilman viihtymistä ei onnistuta, tämä on asian ydin; oppilaille sellainen olo, että on kiva tulla kouluun
- fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi ja siitä huolehtiminen, oppiminen perustuu tähän kokonaisuuteen
- hyvinvoiva oppilas, oppilaiden hyvinvointi
- oppimisympäristön monipuolistaminen
- pysyvän toimintakulttuurin aikaansaaminen
- toiminnallistaminen ja osallistaminen, osallisuus ja oppilaiden kohtaaminen
- että löydettäisiin ne, jotka eivät liiku ja saada heidät uskaltamaan liikkua
- vähemmän istumista, oppilaiden osallistamista ja iloinen mieli osallistua, liikunnallinen elämäntapa
- vähän liikkuvien oppilaiden aktivoiminen
- kouluviihtyvyyys, hyvinvoinnin näkökulma
- yleinen aktiivisuus, pelaaminen ja leikkiminen, ei pelkkä urheilu
- fyysisen aktiivisuuden lisääminen, jolloin oppimisen edellytykset paranevat
- istumisen ehkäiseminen, toiminnallisuus ja viihtyvyyys, tunti liikuntaa päivässä
- positiivisen ajattelun lisääminen
- jatkuvuus
- kokonaisvaltainen näkemys lasten hyvinvoinnista ja siitä, että koulumaailmankin pitää olla mukana sitä kehittämässä
- kansanterveydelliset syyt ja tavoitteet

D. Onko jokin asia, johon toivoisit jatkossa Liikkuvassa koulussa kiinnitettävän huomioita ja miksi?

- ohjelmavaiheen resurssien jälkeinen aika kunnissa
- kouluviihtyvyyttä ja hyvinvointia kokonaisuutena
- koko kouluyhteisön liikkuminen ja hyvinvointi
- oppilaiden aito osallistuminen
- fyysinen aktiivisuus koulun ulkopuolella, kuka ottaisi siitä kopin?
- liikkumattomien nuorten (yläkouluiikäisten) aktivointi
- jatkossakin voitaisiin panostaa yhteisiin tapaamisiin
- mentäisiin maltilla eteenpäin, ajan kanssa

- enemmän panoksia valtakunnalliseen brändäykseen, esimerkiksi julkisuudessa näkyviä ja suosittuja urheilijoita
- lasten todella huonosta kunnosta pitäisi puhua enemmän
- oppilaiden ja opettajien kouluttaminen ohjelman tavoitteiden toteuttamiseen
- opettajien kokonaistyöaika on yksi kysymys, joka pitäisi saada jollain tavalla selvitettyä
- yläkoulun aineopettajien asenteisiin muutoksia ja osoittaa heille liikunnan merkitys erityisesti oppimisen näkökulmasta
- eriarvoisuuden vähentäminen
- tiedotus ja viestintä aluetasolla ja paikallistasolla, vielä enemmän näkyvyyttä julkisuudessa
- jo kehitettyjen toimintamallien ja projektien esille tuominen
- yläkoulun vähän liikkuvat tytöt
- kaikki opettajat eivät vielä ymmärrä, mitä oppilaiden osallisuus tarkoittaa
- toiminnallinen opettaminen, mitä se käytännössä on
- valtakunnallinen ja paikallinen taso toimii hyvin, mutta alueellista yhteistyötä pitäisi lisätä ja turvata sille toimintaedellytykset
- henkilökunnan roolin ja esimerkin korostaminen
- jossain vaiheessa viestintään jokin spesiaalimpi viesti esimerkiksi toiminnallisesta opettajuudesta, että ”näin se tehdään”
- koko kunnan kokonaisuuteen lähtien kaupunkisuunnittelusta ja kaavoituksesta, uusien koulujen rakentamisesta
- vanhemmat yhdistyksineen paremmin mukaan, liikuntatottumukset ja mallit tulevat perheen sisältä
- työkaluja nykytilan arviointiin voitaisiin kehittää

E. Mitä hyötyä kuntasi Liikkuva koulu -toiminta on tuonut kunnallesi/opettajille/oppilaille?

- tukea OPS:n jalkauttamiseen; käy käsi kädessä OPS:n kanssa; avannut päänsä OPS:n kirjauksen tavoitteisiin pääsemiseksi
- mahdollisuuksia toteuttaa itseään
- tehnyt mahdolliseksi myös kohdennetut toimenpiteet erityisryhmille
- iloisia koulupäiviä, hyvää mieltä, inspiraatiota, virkeyttä, aktiivisuutta, innostusta
- opettajille uusia oivalluksia omasta työstä
- näkyvyyttä aika lailla ja sitä kautta uskoa omaan tekemiseen, oma imago vahvistunut
- tuonut hyvää mieltä, lisännyt liikettä ja iloa ja tuonut samalla rauhaa koulutunneille
- yhteishenki parantunut erityisesti silloin kun oppilaat ovat mukana
- hyvinvointia ja viihtyisyyttä lisää koulupäivään
- toiminnalliset menetelmät ovat saaneet kipinää; on tapahtunut jonkinlainen herätys
- jokaiselle koululle on tuonut liikettä ja toimintaa
- fyysistä aktiivisuutta, yhteistä toimintaa, yhteisiä välineitä, yhteisiä puheenaiheita, yhteistyötä

- koulutusta toiminnallisuuteen henkilökunnalle, oppilaiden osallisuuden lisääntyminen
- Move-mittaus -koulutus
- saatu lisää rahoitusta
- toimintakulttuuri on muuttunut
- seurat ja järjestöt ovat tulleet paremmin toimintaan mukaan ja yhteistyö niiden kanssa on kehittynyt
- lisää resursseja, välineistöä, aikaa harrastetoimintaan
- oppimisympäristöt ovat muuttuneet, kouluviihtyvyyttä on tullut lisää
- ohjelma on herätelty kaavoihinsa kangistunutta koulua
- nyt sallitaan kokeilevuus eikä heti leimata hihhuliksi
- viihtyvyyttä ja rauhallisuutta

F. Onko Liikkuva koulu edistänyt organisaatiosi joidenkin muiden toimenpiteiden tai tavoitteiden etenemistä?

- istuu hyvin uuteen OPS:iin, on oltu etuajassa; ”mehän ollaan tehty jo näitä toimenpiteitä mitä uus OPS vaatii”
- uuden OPS:n käyttöön ottaminen
- Liikkuvan koulun esimerkillä on ratsastettu myös aikuisten työyhteisöjen kehittämisessä
- lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa hyödynnetty
- lapsen hyvä päivä eli kuntakohtainen kokonaisuus on hyötynyt Liikkuvasta koulusta
- lisännyt yhteistä suunnittelua sektoreiden välillä
- AVI:n kanssa on alettu miettimään asioita enemmän yhdessä
- yhteistyötä kunnan sisällä ja koulujen välillä
- asia on otettu vakavasti kaupungin opetuspalveluissa ja rehtorit ovat lähteneet mukaan
- kehittänyt oppilaiden osallistumista myös muissa asioissa
- kuntaliitostilanteessa Liikkuvasta koulusta oli apua, koska myös sen myötä pohdittiin yhteistoiminnan kehittämistä
- yhteistyö kouluterveydenhuollon kanssa on kehittynyt, osataan paremmin tukea perheitä
- vahvistanut koulujen välistä yhteistyötä ja eri sektoreiden välistä yhteistyötä
- hyvinvoinnin idea on tullut selkeämmin esille keskustelussa
- on edistänyt koko kaupungin liikunnallisen toimintaympäristön kehittämistä
- koulujen tiloja on saatu paremmin käyttöön samoin ympäristöä
- oppilaiden osallisuus ja eri toimijoiden välinen yhteistyö
- liikuntatoimi on saanut palkattuja työntekijöitä ohjelman myötä
- lisää resursseja liikunnan ohjaukseen, Liikkuva päiväkotitoiminnan aloittaminen
- olemme kouluterveydenhuollon ja koulukuraattorin kanssa kohdistaneet työtä siihen oppilasryhmään, joka tarvitsee lisätukea liikuntaan (esimerkiksi katsotaan kesäleirejä varten sellaisia nuoria, jotka todella tarvitsevat liikuntaa ja tukea siihen)

9. Yhteenveto ja pohdinta

Tämän arvioinnin tavoitteena oli selvittää, miten Liikkuva koulu -ohjelma on edennyt maan hallituksen tavoitelinjauksesta eri tahojen yhteistyöhön. Arviointimateriaalina on käytetty ohjelman koordinaattoreiden haastatteluja eri puolilta Suomea 25 paikkakunnalta, joista haastateltiin yhteensä 30 koordinaattoria.

Paikallisella tasolla eri tahojen välinen yhteistyö on käynnistynyt verrattain hyvin. Yleensä ohjelman toimintaympäristön analyysivaiheessa on kartoitettu jo olemassa olevat liikuntaan liittyvät verkostot ja sen jälkeen rakennettu Liikkuva koulu -ohjelman yhteistyö. Yhteistyön ytimenä on sivistystoimen ja liikuntatoimen välinen yhteistyö.

Toiminnan tehokkuus perustuu toimintamallille, jossa kuntatasolla sivistystoimen ja liikuntatoimen toimialajohto on sitoutunut ohjelmaan ja koulutasolla koulun rehtori. Vastuu koulun sisällä on osoitettu vastuupettajalle ja häntä tukevalle tiimille. Oleellista on oppilaiden osallistaminen, koska ilman heidän sisäistä innostustaan tavoitteita ei voida saavuttaa. Ohjelman koordinaattorilla, riippumatta asemastaan kuntaorganisaatiossa, on kokonaisnäkemys toimeenpanosta ja sitä kautta toimeenpanoprosessin omistajuus. Tärkeimpiä kolmannen sektorin toimijoita tehokkaassa mallissa ovat paikalliset urheiluseurat ja paikkakunnasta riippuen myös 4H-tyyppiset kansalaisjärjestöt ja kulttuurijärjestöt. Liikunnan aluejärjestöillä on merkittävä rooli kouluttajana. Kunnan tasolla toimintaa ohjaa ohjausryhmä, jossa ovat mukana toimialajohto ja kansalaisjärjestöt, koordinaattorin toimiessa asioiden esittelijänä. Liikkuva koulu -ohjelman valitseminen yhdeksi maan hallituksen kärkihankkeeksi on antanut paikallisille toimijoille hyvää poliittista tukea ohjelman toimeenpanoon.

Yllä kuvattuun tehokkaaseen toimintamalliin on päästy useimmissa haastatelluissa kunnissa. Joissakin kunnissa on lisäksi pitkään toimineita koko kuntaa kattavia liikunnallisia ohjelmia, joiden alle Liikkuva koulu -ohjelma on liitetty. Sivistystoimen ja liikuntatoimen lisäksi tekninen toimi on monissa kunnissa tiiviisti mukana erityisesti liikuntapaikkarakentamisen ja ylläpidon puolesta. Poikkeustapauksissa yhteistyö teknisen toimialan kanssa ei toimi. Nuorisotoimi on nykyisellään hyvin jalkautunut kouluille, mutta ainoastaan poikkeuksellisesti toimii Liikkuva koulu -ohjelman kanssa yhteistyössä. Myös terveystoimi on hyvin läsnä kouluissa kouluterveydenhuollon kautta, mutta systemaattinen yhteistyö toteutuu harvoilla paikkakunnilla. Molempien toimialojen kanssa yhteistyömalleja on mietitty, mutta niitä ei ole ehditty vielä käynnistää. Koulutasolla moniammatillista yhteistyötä tehdään useimmissa kouluissa oppilashuoltoryhmissä, jolloin mukana on kouluterveydenhuolto ja sosiaalkuraattori, mutta sitä ei yleensä liitetä Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpanoon. Kuitenkin, erityisryhmien, kuten vähäistä liikuntaa harrastavien oppilaiden kanssa töitä tehtäessä, koulun kuraattorilla voi olla vahva rooli.

Oppilaiden osallistaminen nähdään yhtenä toiminnan perustana. Se voi olla myös avain peruskoulun yläluokilla nähtävissä vaikeuksissa saada oppilaat liikkumaan. Murrosiässä olevien yläluokkien oppilaiden liikkumista arvioitiin haastatteluissa eri näkökulmilta. Oppilaiden osallistamisen näkökulmasta yläluokkien oppilaat arvioitiin joissain haastatteluissa mielenkiintoiseksi ja mahdolliseksi sen vuoksi, että heillä on alaluokkiin verrattuna enemmän näkemystä ja enemmän ideoita toteutettavaksi.

Joissakin haastatteluissa nähtiin murrosiän eri syistä tapahtuva liikunnan väheneminen osana normaalia kehitystä, jonka jälkeen lapsena ja varhaisnuoruuden aikana opitut liikunnalliset tavat palautuvat takaisin. Niin tai näin, yhtenä lähestymistapana yläluokkien liikunnalliseen haasteeseen voisi olla systemaattisempi yhteistyö kouluihin jo jalkautuneen nuorisotyön kanssa. Nuorisotyö on itse määritellyt kohteekseen juuri yläluokilla olevat ikäluokat ja hankkinut ammatillista osaamista nuorten osallistamiseksi. Nuorisotoimen korostama nuorisokulttuurisen näkökulman hyödyntäminen ei tullut juurikaan haastatteluissa esille ja nuorisotyön nähtiin keskittyvän enemmän nuorten vapaa-aikaan.

Vuoden 2016 alussa voimaan astuneen uuden opetussuunnitelman myötä Liikkuva koulu -ohjelman nähdään aikaisempaa selkeämmin tukevan koko koulun kehittämistä ja oppilaiden oppimista. Ohjelman hyödyt nähdään jo nyt opettajien arvioina oppilaiden aktiivisuuden ja hyvinvoinnin lisääntymisenä sekä rauhattomuuden vähentymisenä. Koulujen ilmapiirin arvioidaan yleisesti parantuneen. Liikkuva koulu -ohjelman tavoitteet liitetäänkin kokonaisvaltaisesti oppilaiden hyvinvointiin. Hyvinvoinnin käsitteen avulla ohjelma liittyy lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmään yhtenä osana. Tällöin ohjelma voidaan kytkeä lastensuojelulaissa ja nuorisolaissa säädeltyyn verkostoitumiseen, jota kuntatasolla kootusti ohjaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Arvioitaessa ohjelman vahvuuksia ja mahdollisuuksia koordinaattorit arvioivat vahvuudet ja mahdollisuudet huomattavan myönteisesti eli kouluarvosanoilla 4–10 keskiarvo eri muuttujilla mitattuina vaihteli välillä 7,7–8,9. Sen sijaan arvioitaessa ohjelman heikkouksia ja uhkia keskiarvo vaihteli välillä 5,1–7,2. Toisin sanoen, vahvuudet ja mahdollisuudet nähtiin suurina, heikkoudet ja uhkat pieninä. Suurimpina vahvuuksina nähtiin koulujen oleminen toiminnan keskiössä, eri toimijoiden välinen yhteistyö ja viranhaltijoiden kiinnostus ohjelmaan. Suurimpina uhkina nähtiin puolestaan liika työllistävyys, ajanpuute ja kuntatalouden heikko tila. Ohjelman mahdollisuuksina nähtiin koulujen keskinäinen yhteistyö kunnan sisällä, kunnan omien palvelujen hyödyntäminen ja yhteistyön vakiintuminen (8,2–8,3). Ohjelman heikkouksina nähtiin kunnan asenneilmasto, yhteisen viitekehyksen puuttuminen ja vastuun keskittyminen liikaa yksittäisille ihmisille (5,6–5,8).

Koska tämän arvioinnin aineisto on koottu haastattelemalla ohjelman koordinaattoreita, heidän roolinsa voi korostua muiden toimijoiden ohella. On kuitenkin arvioitavissa, että Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpanossa koordinaattoreilla on paikallisella tasolla näkemys toimeenpanoprosessin kokonaisuudesta ja sitä kautta prosessinomistajuus. Ohjelman vakiinnuttamisen näkökulmasta koordinaattoreiden työolosuhteiden ja työhyvinvoinnin turvaaminen olisikin tärkeää. Oleellista tällöin on kaksi asiaa: koordinaattoreiden aikaresurssien turvaaminen ja vertaistuki. Valtakunnallisessa ohjelmassa koordinaattorit tarvitsevat vertaistukea sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Ohjelman yksi rikkaus on eri positioista käsin työskentelevät koordinaattorit, jotka saavat keskinäisesti tuetaan paljon irti.